

II

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

Az EGSZB 2005. február 9-10-én tartott, 414. plenáris ülés

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: „XXXIII. jelentés a versenypolitikáról – 2003”

SEC(2004) 658 final

(2005/C 221/01)

2004. június 4-én az Európai Bizottság – az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján – úgy határozott, hogy kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő kérdésben: „XXXIII. jelentés a versenypolitikáról – 2003”

Az „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció, melynek az volt a feladata, hogy a szekció munkáját előkészítse ezzel a témával kapcsolatban, 2005. január 11-én fogadta el véleményét (előadó: Franco CHIRIACO).

Az EGSZB 2005. február 9-10-én tartott, 414. plenáris ülésén (a február 9-i ülésen) 75 igen szavazattal, 1 tartózkodás mellett az alábbi véleményt fogadta el:

1. Bevezetés

1.1 A versenypolitikáról szóló 2003. évi jelentés ismerteti az ágazat belső szerveződésével és az Európai Bizottság munkamódszereivel kapcsolatos változtatásokat, és bemutatja, hogy az Európai Bizottság szerkezeti szinten hogyan biztosítja az európai gazdasági kormányzás koherenciáját.

1.2 Az EU versenypolitikája fontos szerepet játszik a lisszaboni stratégia versenyképességgel kapcsolatos céljainak megvalósításában. Nemcsak a. megegyezésekkel és az erőfőlénnyel, illetve a vállalati fúziókkal kapcsolatos szabályokra, hanem az állami támogatások hatékony, szigorú rend szerint történő alkalmazására is kiterjed.

1.3 A tíz új tagállam „sima landolása” érdekében az Európai Bizottság közös versenyszabály-együttest fogadott el az összes tagállam részére, hogy gondoskodjék az állami támogatásokra vonatkozó szabályok egységes alkalmazásáról, hangsúlyozva így annak fontosságát, hogy a versenyhelyzetet torzító állami támogatások elleni küzdelmet ugyanúgy kezeljék, mint a vállalatokra vonatkozó szabályok végrehajtását.

1.4 2003-ban a versenyjog megsértésével kapcsolatos új ügyek száma 815-re emelkedett; az intézkedések között szerepelt egy, a fogyasztókkal való kapcsolattartással foglalkozó tisztviselő kinevezése, akinek az a feladata, hogy állandó párbeszédet folytasson az uniós fogyasztókkal: ez utóbbiak jóléte

ugyanis a versenypolitika legfontosabb célja, ám a fogyasztók véleményét nem veszik kellő mértékben figyelembe az egyéni ügyek kezelése vagy a politikai kérdések tárgyalása során. A fogyasztókkal kapcsolatot tartó tisztviselő hatásköre nem korlátozódik a vállalati fúziók ellenőrzésére, hanem a kartelltilalom területére – megegyezések és erőfölénnyel való visszaélések -, valamint az ezzel az ágazattal kapcsolatos más ügyekre és kérdésekre is kiterjed.

1.5 2003 októberében az Európai Bizottság rendelettervezetet és iránymutatásokat tett közzé a technológiaátadási megállapodásokról, amelyekről az EGSZB már közzétette véleményét⁽¹⁾. A reformjavaslatnak, amely figyelembe veszi az ilyen jellegű megállapodások elmúlt években bekövetkezett változásait, az a célja, hogy egyszerűsítse és kibővítsa a mentességre vonatkozó uniós rendelet hatályát. Az új szabályok a következő előnyökkel járnak:

- a csoportmentességi rendeletben egyetlen „feketelista” szerepel: ami erre nem kerül fel, tehát egyértelműen nincs kizárva a csoportmentesség alól, az ezentúl mentességet élvez;
- világos megkülönböztetést tesznek az egymással versenyben álló és versenyben nem álló vállalatok közti megállapodások között;
- tervbe vették egy „modernizációs csomag” elfogadását.

⁽¹⁾ HL C 80., 2004.3.30.

1.6 Az Európai Bizottság ezenkívül kinevezett egy versenyügyi főközgazdászt, aki 2003. szeptember 1-jén foglalta el hivatalát. Az Európai Bizottság ugyanakkor pozitív értelemben megerősítette a meghallgatási tisztviselő szerepét. A főközgazdásznak három fő feladata van:

- gazdasági és ökonometriai tanácsokat ad az EU versenyszabályainak alkalmazásával kapcsolatban, és adott esetben részt vesz az általános politika eszközeinek kialakításában;
- már a kezdeti szakaszokban általános jellegű tanácsokat ad versenyügyekben;
- szaktanácsokat ad a bonyolult közgazdasági kérdéseket felvető legfontosabb ügyekben, különösen azokban az esetekben, amelyek gondos mennyiségi elemzést igényelnek.

1.7 A meghallgatási tisztviselő a védekezés jogát biztosítja bizonyos versenyeljárásokban, és erre a célra nagyobb hatáskört és függetlenséget kapott. A meghallgatási tisztviselő közvetlenül a versenyügyi biztoshoz tartozik, a Versenyügyi Főigazgatóságtól semmilyen utasításokat nem kap. Olyankor léphet fel, amikor indokolt kérdések merülnek fel a védekezési joggal kapcsolatban. Elfogulatlanul szervezi meg és irányítja a meghallgatásokat, eldönti, hogy külső feleket is meg kell-e hallgatni, és új dokumentumok készítéséhez az ő beleegyezésére is szükség van. Az illetékes biztosnak tesz jelentést.

2. Az összehangolt magatartásokat tiltó jogszabályok – a Szerződés 81. és 82. cikke – alkalmazása

2.1 2003 októberében az Európai Bizottság eljutott az összehangolt magatartásokra és az erőfölénnyel való visszaélésre vonatkozó uniós szabályok alkalmazási rendszere reformfolyamatának (amelyet általában „modernizációs csomagnak” neveznek) végső szakaszába, minek során a cél, hogy megkönnyítse a versenyhatóságok végrehajtási hatáskörének érvényesítését, és részletesen kidolgozza – az 1/2003/EK rendeletnek megfelelően – a nemzeti versenyhatóságokkal és joghatóságokkal folytatott együttműködés mechanizmusait.

2.2 A modernizációs csomag magában foglal egy, az érdekelt felek meghallgatásának módjairól szóló új végrehajtási rendeletet, valamint számos más eljárási kérdést, például az aktákhoz való hozzáféréssel és a bizalmas adatok kezelésével kapcsolatban. A hat közleménytervezet többek között az uniós versenyhatóságok hálózatán belüli, valamint az Európai Bizottság és a nemzeti joghatóságok közötti együttműködés módjait, a tagállamok közti kereskedelemre gyakorolt hatás fogalmával, a panaszok kezelésével, továbbá azokkal a tanácsadó levelekkel foglalkozik, amelyekkel a vállalatokat az új

vagy megoldatlan kérdések elbírálásában segítik. E modernizációs csomag egészét tekintve lásd még az EGSZB véleményét⁽¹⁾.

2.3 2003-ban az Európai Bizottság öt határozatot fogadott el jogszabályellenes horizontális megállapodások ellen, melyeket a következő termékekre kötöttek: francia marhahús, szorbátok, elektromos és mechanikus szén- és grafitalapú termékek, szerves peroxidok és ipari rézcsövek. Az ezekben az ügyekben kiszabott összesen 400 millió eurós bírságoknak elrettentő hatásuk kell, hogy legyen. A vizsgálatok a vállalati ellenőrzéseket is magukba foglalják. Teljes büntetlenség biztosítható annak a vállalatnak, amely elsőként jelenti be a tiltott megállapodást, és a vizsgálatok megkezdéséhez elegendő bizonyítékot szolgáltat. A tervek szerint az Európai Bizottság kedvezően bírálja el azokat az eseteket, amelyekben a vállalatok közti megállapodások nem korlátozzák a versenyt az érintett piacokon, és a fogyasztók számára előnyös az együttműködés. 2003-ban az Európai Bizottság a 82. cikk megsértésével kapcsolatos három alábbi ügyben is döntést hozott:

- a Deutsche Telekom AG tarifái, melyeket a távközlési hálózatának helyi infrastruktúrájához való hozzáférést versenyben álló vállalatok számára szabott meg;
- a Wanadoo ADSL-szolgáltatásokkal kapcsolatos árpolitikája;
- erőfölénnyel való visszaélés a vasúti infrastruktúrához történő hozzáférés, a teher- és az utasszállítás piacán a Ferrovie dello Stato SpA, az olasz nemzeti vasúttársaság részéről.

3. A versenypolitika alakulása ágazonként

3.1 2003-ban jelentős – még ha nem is teljesen kielégítő – előrelépések történtek az energiaágazat (villamos energia és földgáz) liberalizálási folyamatában: júniusban elfogadtak egy jogszabálycsomagot, amely garantálja, hogy legkésőbb 2007. július 1-jéig valamennyi uniós fogyasztó maga választhatja meg szolgáltatóját. Ezek a rendelkezések azt célozzák, hogy egyensúly jöjjön létre az új infrastruktúrák létrehozásának ösztönzése és a közös piac teljes megvalósítása között.

3.2 Az Unió egyes országaiban azonban a tartósan magas árszínvonal és e szolgáltatások nem mindig kielégítő hatékonysága miatt a fogyasztók és a vállalkozások között továbbra is általános az elégedetlenség. Ezenkívül – különösen az új tagállamokban –, a szociális partnerek és a fogyasztói szervezetek erőteljesen hangsúlyozzák annak szükségességét, hogy a nemzeti versenyhatóságok és a közüzemi szolgáltatásokat szabályozó hatóságok teljes függetlenségét élvezzenek.

⁽¹⁾ HL C 80., 2004.3.30.

3.2.1 Ha a megfelelő és átfogó versenyszabályok rendelkezésre állnak is, néha előfordul – különösen az új tagállamokban –, hogy az ellenőrzésre és szabályozásra hivatott hatóságok ellenállásba ütköznek szerepük független betöltésében, holott többször is bebizonyosodott, hogy az ágazati normatívák nem képesek sem a fogyasztók érdekeinek érdemi képviselésére, sem a piacok hatékonyságának előmozdítására. Az EGSZB jobban működő kapcsolatot tart kívánatosnak a verseny- és a fogyasztóvédelmi politika között. A szervezettebb és aktív fogyasztói mozgalom a jövőben segítheti a hatóságok döntéshozatalát, és információt szolgáltat majd a piacokról és a versenyellenes gyakorlatokról.

3.3 A postai szolgáltatások ágazatában a 2002-ben elfogadott irányelv világosan kijelöli a postai szolgáltatások belső piacának megvalósításához vezető utat, különösen a fenntartott terület fokozatos csökkentése és a határokon átnyúló, kifelé irányuló postai forgalom liberalizálása révén. Ezenkívül az Európai Bizottság – az Európai Tanács megállapodása alapján – 2006-ban tanulmányt készít, hogy felmérje, milyen hatása van az egyetemes szolgáltatásnak az egyes tagállamokra. E tanulmány eredményeinek alapján az Európai Bizottság javaslatot fogad majd el a postai piaci szolgáltatások 2009-től történő teljes megnyitására, amely a szolgáltatások egyetemes jellegének biztosítására is kiterjed.

3.4 Ami az elektronikus kommunikációt illeti, az erre az ágazatra vonatkozó új szabályozási csomag nemzeti jogrendszerekbe történő átültetésének határideje 2004 júliusában lejárt. A témáról szóló jelentésében az Európai Bizottság a következő elveket hangsúlyozza: a piacokat a verseny elveinek alapján kell elemezni; csak az erőfölénnyel rendelkező vállalatokra nézve vezetnek be szabályozó intézkedéseket; valamennyi elektronikus kommunikációs szolgáltatást és hálózatot diszkriminációtól mentesen (technológiailag semleges) kell kezelni. Az elektronikus kommunikáció fejlődése és az elektronikus kommunikációhoz történő általánossá tett hozzáférés önmagában nem garantálhatja a gazdasági növekedés újbóli megindulását. Ehhez növelni kell mindazok tudás- és készség szintjét, akiknek szükségük lesz az információs és kommunikációs technológiák alkalmazására.

3.5 Az Európai Bizottság 2003-ban úgy döntött, hogy a légi közlekedési ágazat szereplőivel nagyszabású, konkrét ügyekkel nem foglalkozó párbeszédet kezd annak érdekében, hogy átlátható útmutatásokat dolgozzon ki, amelyeknek célja a verseny megőrzése a légitársaságok közti szövetségek és vállalatösszevonások területén.

3.5.1 A vasúti ágazatban – mind a teher-, mind az utasszállításban – szintén előrelépés történt a kartellelles szabályok alkalmazásával kapcsolatos közös útmutatások meghatározásában és végrehajtásában.

3.5.2 Az ágazati párbeszéd a tengeri szállítási, a gépjárműkereskedelmi és a biztosítási ágazatban is kialakult, a csoportmentességgel kapcsolatos megfelelő szabályozások felülvizsgálata vagy elfogadása érdekében.

3.5.3 Ez a párbeszéd tekintettel kell, hogy legyen majd az összevethető adózási formákra is.

3.6 Média: az Európai Bizottság úgy véli, hogy a média pluralizmusa alapvető fontosságú az EU fejlődése és a tagállamok kulturális identitása érdekében egyaránt, ám emlékeztet rá, hogy az ebben az ágazatban végbemenő összefonódások szabályozása elsősorban a tagállamok feladata. A médiaszektorban a versenypolitikai eszközök alkalmazása az érintett piacra és a médiavállalatok magatartásának gazdasági kihatására, valamint az állami támogatások ellenőrzésére korlátozódik. Ezek az eszközök nem pótolhatják a sajtó területén történő összefonódások nemzeti szabályozását és a médiapluralizmus garantálását célzó nemzeti intézkedéseket. A versenyszabályok alkalmazása kizárólag arra szolgál, hogy megoldja azokat a problémákat, amelyek különböző piacokon az erőfölény létrejöttéből vagy növekedéséből, illetve a versenytársak e piacokról történő kizárásából származnak.

3.6.1 Látható, hogy az Európai Bizottság részéről ez a megközelítési mód, bár elméletileg helyes, nem volt képes megakadályozni vagy megghiúsítani – különösen bizonyos országokban – az erőfölényt és az ezzel járó versenyellenes gyakorlatokat. A különféle érintett piacok közül a televíziós reklámok piaca, amelyet mostanáig nem vizsgáltak megfelelően, egyre meghatározóbb szerepet játszik a pluralizmus védelmében.

3.6.2 Ezenkívül az ellenőrzési mechanizmusok figyelmen kívül hagyták azokat a módszereket, amelyeket bizonyos médiacsoportok alkalmaznak erőfölényük növelése érdekében, különösen az óvintézkedések alkalmazását, amelyekkel igyekeznek elvenni az agresszív vásárló kedvét azáltal, hogy a szóban forgó vállalatot adósságra hajszojják, vagy többszörös szavazati jogokat biztosítanak egyeseknek, ami megkönnyíti, hogy a társaságot a kisebbségi részvényesek irányítsák.

3.6.3 Következésképpen az Európai Bizottság rendkívüli figyelmet kell, hogy fordítson majd a verseny szabályaira és gyakorlatára.

3.7 Szabadfoglalkozások: A bécsi székhelyű *Institute for Advanced Studies* (IHS) tanulmányát közzétette az Európai Bizottság. Ebből az derült ki, hogy tagállamonként és foglalkozásonként igen eltérőek a szabadfoglalkozásuk által nyújtott szolgáltatások szabályozásának szintjei. A tanulmány szerzői arra a következtetésre jutottak, hogy azokban az országokban, ahol kisebb mértékű a szabályozás, és a e foglalkozásokat végzők nagyobb szabadságot élveznek, összességében nagyobb gazdagság hozható létre.

3.7.1 Egyébként a szakmai szolgáltatások szabályozásáról 2003 októberében Brüsszelben tartott konferencia – az érintett kategóriák 260 képviselőjének jelenlétében – megvitatta, milyen hatása van a szabályoknak és szabályzásoknak az ágazat szerkezetére és a fogyasztók védelmére.

3.7.2 A konferencián Mario MONTI, az Európai Bizottság főbiztosa, bejelentette, hogy a Bizottság 2004-ben jelentést szándékozik közzétenni a szabadfoglalkozásúak által nyújtott szolgáltatások versenyhelyzetéről. Ezt a jelentést, amely igen fontos tanácsokat és útmutatásokat tartalmaz, 2004. február 9-én tették közzé.

4. A fúziók ellenőrzésének reformja

4.1 2003. november 27-én a Tanács politikai megállapodásra jutott a fúziókról szóló rendelet átdolgozásával kapcsolatban, amely igen nagymértékben magában foglalja az Európai Bizottság által 2002 decemberében javasolt reformokat. Ezek a reformok egyebek mellett nem-jogszabályi intézkedéseket irányoztak elő, amelyek célja a döntéshozatali folyamat egyszerűsítése, a közgazdasági elemzés tökéletesítése és a védekezési jog tiszteletben tartásának erősítése volt. Ezenkívül kineveztek egy versenykérdésekkel foglalkozó főközgazdászt, és a következtetések függetlenségének garantálása érdekében létrehoztak egy értékelő csoportot. Ami a fúziók értékelését illeti, lásd még az EGSZB véleményét a következő témában: „*Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a tőketársaságok határokon átnyúló fúziójáról*”⁽¹⁾.

4.2 Cél: gondoskodni arról, hogy a fúziókról szóló rendelet fő kritériuma (az erőfölény kritériuma) az összes versenyellenes fúzióra érvényes legyen, miközben megőrzi a jogbiztonságot. A fő kritériumot a „verseny lényeges csökkenésének” kritériumával hasonlították össze. A kritérium végül elfogadott új megfogalmazása a következő: „*azokat a fúziókat, amelyek – különösen erőfölény kialakítása vagy növelése révén – számottevő mértékben gátolnák a hatékony versenyt a közös piacon vagy annak egy jelentős részén, a közös piaccal összeegyeztethetetlennek kell nyilvánítani.*”

4.2.1 Az új rendelkezés, kiváltképp a „*különösen erőfölény kialakítása vagy növelése révén*” megfogalmazás a tilalom hatókörének esetleges kibővítését vetíti előre, azaz a tilalom többé nem kötődne szorosan az erőfölény fogalmához. Ezt a szabályt azonban a Tanácsnak és az Európai Bizottságnak a rendelet⁽²⁾ 2. cikkéről szóló, a 25. preambulumbekzdésre utaló közös nyilatkozatát szem előtt tartva kell értelmezni és alkalmazni, amely megállapítja, hogy ezt a fogalmat „*úgy kell értelmezni, mint ami az erőfölény fogalmán túl, csupán az olyan vállalatok nem össze-*

hangolt magatartásából származó fúzió versenyellenes hatásaira terjed ki, amelyek amúgy nem rendelkeznének erőfölénnyel az érintett piacon”. Ebből az következik, hogy a hatályt továbbra is az erőfölény fogalma alapján határozzák meg.

4.3 Iránymutatások a horizontális fúziók – azaz az egymással versenyben álló vagy potenciálisan versenyben álló vállalatok közti fúziók – értékeléséről. Az ilyen fúziók csak akkor tekintendők illegálisnak, ha olyan módon erősítik meg a vállalatok piaci erejét, ami káros következményekkel járhat a fogyasztókra nézve. Vagyis, különösen magasabb árak, rosszabb minőségű termékek vagy választékcsökkenés formájában, függetlenül attól, vajon ez a hatás egyetlen, a piacon erőfölénnyel rendelkező szereplő megjelenésének vagy megerősödésének tudható-e be, vagy pedig egy oligopólium következménye. Egy fúzió valószínű hatását azonban annak alapján is értékelik, hogy nélküle hogyan alakult volna a piac. Ez például azt jelentheti, hogy egy „csődközeli helyzetben lévő vállalat” megvásárlása nem indokolná az Európai Bizottság közbelépését.

4.4 A helyes gyakorlatok új kódexe: a 2002. évi reformprogram keretében az Európai Bizottság konzultációt kezdett, amely 2003 februárjában ért véget, és az volt a célja, hogy az érdekelteknek információkat nyújtson az európai uniós fúzióellenőrzési eljárás napi elvégzéséről.

5. Nemzetközi együttműködés

5.1 Az Európai Bizottság a RIC (Nemzetközi Versenyügyi Hálózat) munkacsoport keretében aktívan részt vesz a fúziós eljárások több joghatóság általi ellenőrzésében. E munkacsoport három alcsoportban végzi tevékenységét, melyek a következők:

- értesítések és eljárások,
- vizsgálati módszerek,
- elemzési keret.

5.1.1 Az Európai Bizottság aktívan részt vesz e három alcsoport munkáiban. Fő céljuk az, hogy a fúziók ellenőrzésének hatékonyabbá tétele érdekében javítsák a különféle joghatósági rendszerek közti kölcsönös megértést.

5.1.2 Általánosabban fogalmazva, a RIC a különféle versenypolitikai hatóságok közti virtuális hálózatként lép fel, arra törekedve, hogy ösztönözze a nemzetközi együttműködést, és javaslatokat fogalmazzon meg a szabályozási költségek csökkentése, valamint az eljárások és a lényegi rendelkezések konvergenciájának elősegítése érdekében.

⁽¹⁾ HL C 117., 2004.4.30.

⁽²⁾ A Tanács 139/2004/EK rendelete, 2004.1.20.

5.1.3 Az RCI 2003. júniusi, a mexikói Meridában tartott konferenciájának résztvevői különösen azt hangsúlyozták, hogy a verseny védelmével kapcsolatban világos, könnyen érthető nyelvezetet kell használni, ezenkívül rámutattak a szabályozott ágazatokban folyó versenyt ösztönző tevékenységek stratégiai fontosságára, melyek célja a szabályozás költségének csökkentése és az eltérő jogrendszerek közötti megértési nehézségeken való túllépés, különösen a koncentrációval kapcsolatos politika vonatkozásában.

6. Állami támogatások

6.1 Az állami támogatások ellenőrzése arra összpontosít, hogyan hatnak a versenyre a tagállamok által a vállalatoknak nyújtott támogatások. A cél annak biztosítása, hogy az állami beavatkozások ne zavarják meg a belső piac zökkenőmentes működését, ösztönözzék a versenyt és a versenypiacokat, és fejlesszék tovább a szerkezeti reformokat. Különösen arra kell ügyelni, hogy a liberalizáció jótékony hatásait ne veszélyeztessék állami támogatási intézkedések. Az *Európai Tanács stockholmi ülése*: a tagállamoknak csökkenteniük kell a támogatások általános szintjét, és ezeket át kell irányítaniuk az Unió egészének érdekeivel összhangban álló horizontális célok felé (a gazdasági és társadalmi kohézió erősítése, foglalkoztatás, környezetvédelem, a kutatás és fejlesztés ösztönzése és a KKV-k fejlesztése). Az Európai Bizottság a tagállamok által jogtalanul folyósított támogatások visszatérítését is elsőrendű fontosságúnak tartja.

6.1.1 Ezzel kapcsolatban sajnálatosnak kell nevezni, hogy egyes tagállamok nem nyitják meg közbeszerzési pályázataikat más tagállamok pályázói számára. Az EU-ban a közbeszerzési ágazat forgalma évente több mint 1500 milliárd eurót tesz ki; bizonyos államokban az a gyakorlat, hogy kedveznek saját nemzeti vállalataiknak, árt a versenynek, és növeli a fogyasztók adóterheit.

6.2 *Nehéz helyzetben levő vállalatok megmentését és szerkezeti átalakítását célzó állami támogatások.* Az erre vonatkozó, 2004 októberéig érvényes iránymutatásban az szerepelt, hogy e segélyek csak bizonyos szigorú feltételek esetén tekinthetők jogosnak. Ezt az iránymutatást – elsősorban az alábbi szempontokra összpontosítva – felülvizsgálták:

- garantálni kell, hogy a megmentési célú támogatás reverzibilis, ideiglenes és rövidtávú pénzügyi támogatásra korlátozódjék, amelyet csak annyi ideig folyósítanak, amennyi egy átfogó szerkezetátalakítási terv megvalósításához szükséges;
- az állami támogatások ellenőrzését az egész EU-ban működő nagyvállalatokra kell összpontosítani;
- különösen a nagyvállalatok esetében meg kell erősíteni azt az elvet, amely szerint a támogatások kedvezményezettje köteles a szerkezetátalakítási költségek jelentős részét – a legcsekélyebb állami támogatás nélkül – magára vállalni;

- a támogatásokra alkalmazni kell az „először és utoljára” elvet.

6.3 *Több ágazatra kiterjedő keret nagy beruházási projektekre:* szigorú szabályok hozatala a szerkezeti nehézségekkel küzdő ágazatokban. Úgy tervezték, hogy 2003 végéig összeállítják az érintett ágazatok listáját. Módszertani és technikai problémák miatt azonban az Európai Bizottság úgy döntött, hogy elhalasztja e lista elfogadását, és 2006 decemberéig kiterjeszti az „érzékeny” ágazatokban a nagy beruházási projektekre jelenleg alkalmazott átmeneti szabályok hatályát.

6.4 *Kutatási és fejlesztési támogatások KKV-k részére:* a kutatási és fejlesztési támogatások hozzájárulhatnak a gazdasági növekedéshez, a versenyképesség erősödéséhez és a foglalkoztatottság növeléséhez. E támogatások a KKV-k számára különösen fontosak.

6.5 *Környezetvédelmi támogatások, kutatási és fejlesztési támogatások, képzési támogatások, adóügyi támogatások.* Az adóügyi támogatások esetében elsősorban az alternatív adózási módszerekre irányult a vizsgálat, amilyen például a „cost plus” (az adóköteles jövedelmet átalányalapon állapítják meg, a kiadások és a működési költségek százalékában). Az ágazati támogatásokkal kapcsolatban (lásd különösen az átmeneti védelmi mechanizmus alkalmazását) az Európai Bizottság a következő ágazatokkal foglalkozott: vasipar, távközlés, szén, vasúti szállítás, kombinált szállítás, közúti, tengeri és légi szállítás.

6.6 *Mezőgazdaság:* 2003. december 23-án az Európai Bizottság bizonyos típusú állami támogatásokra csoportmentességet biztosító új rendeletet fogadott el, amelynek értelmében a tagállamoknak e támogatásokról többé nem kell jóváhagyás végett előzetesen értesíteniük az Európai Bizottságot. Az új rendelet, amelyet 2006 végéig alkalmaznak, a mezőgazdasági ágazatban működő KKV-knek nyújtott állami támogatásokra vonatkozik. A KKV-k meghatározásának értelmében (legfeljebb 250 alkalmazott, 40 millió eurós üzleti forgalom vagy 27 millió eurós mérleg) e rendelkezések a mezőgazdasági ágazat szinte minden gazdaságát és vállalatát érintik. Végül az Európai Bizottság új átláthatósági normát vezet be: öt nappal a támogatások folyósításának megkezdése előtt az Interneten tagállamonként közzéteszik az összes mentességet kapott állami támogatás listájának összefoglalását, mert garantálni kívánják, hogy valamennyi érdekelt fél hozzáférjen minden hasznos információhoz.

7. Általános megfontolások

7.1 Az Európai Bizottság 2003-as versenypolitikáról szóló XXXIII. jelentésének összefoglalása és egyes részeinek kommentálása után az EGSZB néhány általános megjegyzést tesz a jelentés egészéről, különösen néhány lényeges vonásról, valamint a felvázolt tervekről.

7.2 A versenypolitika és a gazdaságfejlesztési politika közti összefüggés

7.2.1 A kartellelles szabályok alkalmazására vonatkozó új eljárások bevezetése, a fúziókról szóló rendelet felülvizsgálata és az Európai Bizottság belső szervezeti formájában bekövetkezett változások nyomán az Európai Unió versenypolitikája hatékonyabbá vált, és nyitottabb lett a vállalatokkal és a fogyasztókkal való pozitív kapcsolatra.

7.2.2 A versenypolitikának köszönhetően az EU számottevő haladást ért el a liberalizálási folyamatban: teljes gazdasági ágazatok piaci logikáját és dinamikáját állította helyre, így konkrétan is munkálkodott az egységes uniós piac létrehozásán. A versenypolitikára tehát nagy szükség van, és teljes autonómiáját meg kell őrizni.

7.2.3 Egyedül a versenypolitikától azonban nem várható el, hogy eleget tegyen annak a jelenleg az egész Európai Unióban különösen erős igénynek, mely az erőteljes növekedésre, valamint az innovációra és a társadalmi párbeszédre épülő, fenntartható fejlődést célzó uniós politikára irányul. A globális termelésben és a világkereskedelemben bekövetkezett szerkezeti változások – kezdve azokkal, amelyek az új technológiák nyomán születtek – szükségessé teszik, hogy az Európai Bizottság más gazdaságpolitikai eszközöket is bevezessen és összehangoljon. A cél az uniós gazdaság versenyképességének megőrzése és fellendítése, a gazdasági és társadalmi kohézió erősítése, a foglalkoztatottság növelése, a környezetvédelem fejlesztése, valamint nagyszabású, messzire tekintő kutatási és fejlesztési programok támogatása. Az Európai Bizottságnak „A szerkezetváltás követése: iparpolitika a kibővült Európa számára” témájában kifejtett álláspontja és az EGSZB e tárgyban kiadott véleménye⁽¹⁾ ebbe az irányba mutatnak. A lisszaboni menetrend leírja a követendő utat. Konkrét formába kell azonban önteni, és megvalósítását általános és ágazati szinten egyaránt fel kell gyorsítani.

7.2.3.1 Ágazati szinten, megerősítve a 2004. június 30-i véleményében (LeaderSHIP 2015 – Az uniós hajóépítő és hajójavító ipar jövőjének meghatározása – Versenyképesség kiválóság révén⁽²⁾) felsorolt észrevételeit, az EGSZB emlékeztet rá, hogy az ipar versenyképességének erősítése, valamint a kutatás, a fejlesztés és az innováció valamennyi ágazatban történő ösztönzése érdekében továbbra is támogatni kell a Versenypolitikai Tanács által 2003 novemberében meghatározott új, teljesen integrált megközelítést.

7.3 Állami támogatások és általános érdekű szolgáltatások

7.3.1 Az állami támogatások ellenőrzésével kapcsolatos eljárások racionalizálását és egyszerűsítését célzó reformfolyamat jelentős haladást ért el, követően az Európai Tanács stockholmi ülésének iránymutatásait, amelyek az állami támogatások általános szintjének csökkentését és e támogatások általános érdekű horizontális célok – többek között a kohéziós célok – felé történő átirányítását szorgalmazták. Az Európai Bizottság több olyan intézkedést hozott, amelyek ebbe az irányba mutatnak; ilyen például a kutatás és a fejlesztés részére nyújtott támogatások alkalmazási körének bizonyos bővítése; a technológiaáta-

dási megállapodásokra, a nehéz helyzetben levő vállalatok szerkezeti átalakítására, a képzési támogatásokra és a környezetvédelemre vonatkozó iránymutatások kibocsátása; valamint több ágazatra érvényes szabályok megállapítása nagy beruházási projektekhez.

7.3.2 Az Altmark-ügyben 2003 júliusában hozott határozatában a Bíróság megerősítette, hogy azon vállalatok számára nyújtott kompenzáció, melyek felelősségi körébe általános érdekű szolgáltatások nyújtása tartozik, bizonyos feltételek esetén nem tekintendő állami támogatásnak. Maradtak azonban még megoldatlan problémák, különösen az állami támogatások és az általános érdekű szolgáltatások közötti optimális viszony megállapításával kapcsolatban. Tekintettel a Bíróság által előírt feltételek jellegére, valóban javítani kell – főként a költségbeccsés és a szolgáltatások finanszírozásának meghatározása⁽¹⁾ terén – a jogbiztonságot, és pontosabban le kell írni a kompenzációban részesülő közszolgáltatások kötelezettségeit. Egyébként az általános érdekű szolgáltatásokról 2003 májusában kiadott Zöld könyv már elismerte, hogy meg kell vizsgálni, vajon szükség van-e arra, hogy az általános érdekű szolgáltatásokat szabályozó elveket általános uniós keretben egységesítsék és pontosítsák, és világosan meg kell határozni e szolgáltatások optimális szabályozását, valamint az összes érintett fél jogbiztonságának növelésére szolgáló intézkedéseket.

7.3.3 Ha az általános érdekű szolgáltatásokra vonatkozó kötelezettségeket nem határozzák meg és nem finanszírozzák megfelelően, akkor azok a vállalatok, amelyekre ilyen kötelezettségek hárulnak, növekvő veszteségeket szenvedhetnek el, mivel versenytársaik jövedelmezőbb tevékenységi területekre hatolhatnak be.

7.3.4 Az EGSZB azonban felhívja a figyelmet annak szükségességére – amint ezt az Európai Bizottság Zöld könyvéről kibocsátott véleményében⁽²⁾ is megette, – hogy fogadjanak el világos jogszabályt az általános érdekű szolgáltatásokról annak érdekében, hogy minden felhasználó számára garantálni lehessen az igényeiknek megfelelő, minőségi szolgáltatásokhoz történő hatékony és igazságos hozzáférést. Ezenkívül minél szélesebb körű párbeszédet szorgalmaz a szociális partnerekkel és a nem kormányzati szervezetekkel, különösen a szociális szolgálatok átszervezésének és működésének biztosítása érdekében.

7.4 Szabadfoglalkozások

7.4.1 Az alapos elemző munka, melyet az Európai Bizottság a tagállamokban működő szakmai szolgáltatásokat szabályozó rendszerekkel kapcsolatban végzett, igen hasznosnak bizonyult, mert hatásos módon ismételtén ráirányította a figyelmet annak szükségességére, hogy vizsgálják felül – legalább óvatosan – az ezen a területen fennálló korlátozó szabályozásokat, továbbá hogy tegyék produktívabbá és versenyképesebbé a kulturális és tudásalapú erőforrásokat, amelyekben bővelkedik a szabadfoglalkozásúak világa. Ez igen jelentős előnyökkel jár, nemcsak a szabadfoglalkozásúak, hanem a vállalatok és a fogyasztók számára is.

⁽¹⁾ HL C 157., 2005.6.28.

⁽²⁾ CESE 949/2004

⁽³⁾ HL C 80., 2004.3.30.

7.4.2 Azt az elvet, mely szerint a versenyszabályokat a szabadfoglalkozású szolgáltatóknak is be kell tartaniuk, nemcsak hogy többször megerősítette a Bíróság, hanem már általános is elfogadottá vált. Jóllehet teljesen igaz, hogy a szabadfoglalkozású szolgáltatók nem értékelhetők kizárólag gazdasági kritériumokkal, hiszen nem egyszerű, ismétlődő technikai alkalmazásokról van szó, hanem inkább olyan szolgáltatásokról, amelyek a tudást hívják segítségül a problémák megoldásához, az sem vitás, hogy e szolgáltatások is gazdasági tevékenységek, amelyek – ha a versenyszabályok tiszteletben tartásával végzik őket – növelik a jólétet, és jelentősen hozzájárulhatnak a lisszaboni menetrend megvalósításához.

7.4.2.1 Ezzel kapcsolatban sokatmondó az Európai Bizottság „Jelentés a szabadfoglalkozású ágazat versenyképességéről” című közleményének ⁽¹⁾ tartalma. A jelentés egyrészt kiemeli, milyen jelentős szerepet játszhatnak a szabadfoglalkozású szolgáltatók az uniós gazdaság versenyképességének javításában, mivel lényeges mértékben hozzájárulnak a vállalatok és a családok szükségleteinek kielégítéséhez. Másrészt rámutat, hogy számos empirikus kutatás szerint a túlzott mértékű vagy idejétmúlt korlátozások – amelyek időnként az árakkal, a reklámmal, a hozzáférési feltételekkel és a vállalati struktúrákkal kapcsolatban léteznek – kedvezőtlen hatásokkal járhatnak és járnak a fogyasztók számára.

7.4.3 Ezért szükség van a reformfolyamat megvalósítására és felgyorsítására. Az EGSZB ennek érdekében felkéri az Európai Bizottságot, hogy – amint erre kötelezettséget vállalt – 2005-ben tegyen közzé új jelentést az előzőekben említett „korlátozó és indokolatlan szabályok felszámolásában elért haladásról”. Arra is emlékeztet, hogy az Európai Bizottság ezzel kapcsolatban azt is vállalta, hogy behatóan tanulmányozni fogja a szabályozás szintje, a gazdasági eredmények (árak és minőség) és a fogyasztók elégedettsége közti összefüggést.

7.4.4 Az EGSZB ugyanakkor emlékeztet a Bíróság 2003. október 9-én, a *Conorzio Industrie Fiammiferi*-ügyben hozott határozatának fontosságára, mely lehetővé teszi a nemzeti hatóságok számára, hogy felfüggeszék a vállalatok számára az EK-Szerződés 81. cikkével ellentétes magatartást előíró nemzeti törvények alkalmazását.

7.4.5 Végül ösztönözni kell, hogy az érdekelt ágazatok nagyobb mértékben és tudatosabb módon vegyenek részt a reformfolyamatban.

7.5 Az információk pluralizmusa és a versenyjog

7.5.1 A versenypolitikáról szóló XXXIII. jelentésében az Európai Bizottság egyrészt kiemeli, hogy a média pluralizmu-

sának fenntartása és továbbfejlesztése, valamint az információk szolgáltatásának és vételének szabadsága – a demokratikus folyamat alapértékeként – az Európai Unió legfontosabb céljai közé tartozik, másrészt leszögezi, hogy a médiumok fúzióinak ellenőrzése lényegében a tagállamok feladata. Hozzáteszi, hogy a médiaágazatban a versenypolitikai eszközök alkalmazása kizárólag arra szolgál, hogy megoldja azokat a problémákat, amelyek különböző piacokon az erőfölény létrejöttéből vagy növekedéséből, illetve a versenytársak e piacokról történő kizárásából származnak. Az EGSZB szerint ez az EU és a tagállamok hatáskörei közötti különbségtétel egyrészt nagyon homályos, másrészt pedig figyelmen kívül hagy néhány fontos problémát:

- Először is meg kell jegyezni, hogy az egyes tagállamokban különböző szabályozások és megközelítések vannak érvényben, amelyeket össze kell hangolni: az Európai Bizottság már 1989-ben lépéseket tett ezzel kapcsolatban, aztán 1977-ben a „Televíziózás határok nélkül” című irányelvvel folytatta e munkát. Ennek az irányelvnek nemcsak a gazdasági hatékonyság volt a célja, hanem a kulturális sokszínűség tiszteletben tartását, a kiskorúak védelmét, a válaszolási jogot stb. is garantálni igyekezett;

- a média területén meg kell különböztetni az összehangolt magatartásokra és erőfölényre vonatkozó általános szabályozást és a tájékoztatási pluralizmust védeni hivatott egyedi szabályokat. A működő versenyszabályok lényeges, de nem elegendő feltételei a pluralizmus garantálásának. Ellentétben azzal a versenymechanizmussal, amelyben az egyes vállalatok piaci ereje szemben áll a konkurens vállalatok kezdeményezéseivel és tevékenységeivel, a pluralizmus támogatásának és védelmének érdekében világosan el kell ismerni a polgárok ahhoz való jogát, hogy hatékonyan hozzáférhessenek a szabad információforrásokhoz és alternatív, esetleg eltérő információkhoz, és ezt a jogot az összes szinten védeni kell.

- Végül a távközlés, az informatika, a rádió, televízió, az írott sajtó és a könyvkiadás közti fokozatos konvergencia folyamata megnehezíti a különböző piaci struktúrák beazonosítását. E folyamat meg nem értése azzal a veszéllyel jár, hogy csökken a versenyszabályok hatékonysága, és gyengül a pluralizmus elve.

7.5.2 Az új európai Alkotmány jelentősen bővíti az Európai Bizottság hatáskörét. Az EGSZB meg van róla győződve, hogy ez az új jogi keret lehetővé teszi az Európai Bizottságnak, hogy még erőteljesebben fejtsse ki iránymutató tevékenységét, és/vagy lépjen fel közvetlenül az információ szabadságának és pluralizmusának védelme és továbbfejlesztése érdekében.

Brüsszel, 2005. február 9.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ COM(2004) 83 final, 2004.2.9.